17.11.2020

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Kirjallinen asiantuntijalausunto

Traffic Management Finland Oy kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa, että sen lain valmistelun aikana antamat kommentit on pääpiirteissään otettu huomioon hallituksen esityksessä ja lakiluonnoksessa. Traffic Management Finland Oy kuitenkin kiinnittää valiokunnan huomiota seuraavaan.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 § mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla vain säännöksessä tarkoitettujen edellytysten vallitessa.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I, PeVL 11/2002 vp, s. 5/I).

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että sääntelystä pitäisi käydä ilmi myös julkista hallintotehtävää hoitavan oikeudellinen asema eli se, onko ulkopuoliselle tarkoitettu antaa julkisen hallintotehtävän hoitamiseen liittyviä ***itsenäisiä toimivaltuuksia*** vai vain ***viranomaista avustava epäitsenäinen asema*** (Keravuori-Rusanen 2008, sivu 406–409).

Viranomaista avustava epäitsenäinen asema

TMF:n näkemyksen mukaan TMF:lle on nyt käsiteltävän lakiluonnoksen ehdotetussa muodossa tarkoitettu siirtää viranomaista avustava epäitsenäinen tehtävä.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Traficom vastaisi edelleen tietopalvelusta, mutta TMF voisi tuottaa, ylläpitää ja kehittää palvelua ja tähän tarvittavaa tietojärjestelmää. Ehdotetun muutoksen myötä TMF voisi tarjota liikkumispalveluiden tietojen avaamiseen liittyvät tekniset työkalut sekä vastaanottaa rajapinnat. Kyse olisi lähinnä palvelun teknisestä toteutuksesta.

Viranomaista avustavaa tehtävää siirrettäessä tulisi kiinnittää huomiota eri osapuolten roolien, tehtävien ja vastuiden määrittelyyn. Datapalvelun ollessa kyseessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, kenellä – henkilöliikenteen liikkumispalvelun tarjoajalla, Traficomilla vai TMF:llä - on oikeus määrätä (disponoida) tiedosta, luovuttaa tai avata tietoa ja hyödyntää liikkumispalvelun tietopalveluun kertyvää tietoa ja kuka viime kädessä vastaa liikkumispalvelun taustalla olevan tietojärjestelmän tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta.

Tietojen lakisääteinen käyttötarkoitus

Liikenteen palveluista annetun lain 179 §:n mukaan henkilöliikenteen liikkumispalvelun tarjoajalla on velvollisuus toimittaa harjoittamansa liikenteen tarjontaa ja toteutunutta kysyntää koskevat tiedot Liikenne- ja viestintävirastolle. Palveluntarjoajana TMF vastaanottaisi ilmoitukset.

Lainkohdassa on määritelty, mihin käyttötarkoituksiin Traficom voi palveluun kertyviä tietoja käyttää. TMF:lle ei ole laissa määritelty itsenäistä oikeutta käsitellä tai käyttää liikkumispalveluiden tietopalveluun kertyviä tietoja; toisin kuin esimerkiksi liikenteenpalveluista annetun lain 144-149 §:ssä on säännelty liikenteenohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan (TMF) tiedonhallinnasta.

Tietosuojasta

TMF:n tulkintaa avustavasta roolista tukee myös liikenteen palveluista annetun lain 213 §, joka koskee julkista hallintotehtävää siirrettäessä tehtävää sopimusta. Lainkohdan mukaan palveluntarjoaja toimii viranomaisen toimeksiannosta henkilötietojen käsittelijänä eli käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Tietosuoja-asetuksen 24 artiklan mukaan rekisterinpitäjän – eli tässä tapauksessa Traficomin - vastuulla on toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietosuojan varmistamiseksi.

Tietoturvallisuudesta

Liikkumispalvelun tietopalvelu ja sen taustalla toimiva tietojärjestelmä kuuluvat TMF:n näkemyksen mukaan Traficomin tiedonhallintamallin piiriin. Tiedonhallintalain 13 §:n mukaan tiedonhallintayksikön on mitoitettava tietojärjestelmän tietoturvallisuustoimenpiteet riskinarvoinnin mukaisesti. Saman lainkohdan mukaan viranomaisen on varmistettava hankinnoissaan, että tietojärjestelmään on toteutettu asianmukaiset tietoturvallisuustoimeenpiteet silloin, kun hankinta tehdään ostopalveluna (toimeksiantona).

Tietojen julkisuus

TMF:n näkemyksen mukaan esityksen nojalla jää epäselväksi, ovatko liikkumispalvelun tietopalvelun kertyvät tiedot ovat luonteeltaan julkisuuslain mukaisia viranomaisen (Traficom) asiakirjoja/tietoaineistoja vai tullaanko tietoihin soveltamaan valmisteilla olevaa lakia eräiden julkisten yritysten tiedon uudelleenkäytöstä.

Liikkumispalveluun kertyvien tietojen hyödyntäminen TMF:n muussa toiminnassa/lisäarvopalvelussa

Liikenteenpalveluista annetun lain 149 §:ssä on säädetty liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan (TMF) oikeudesta käyttää ja hyödyntää viranomaisilta saatuja tietoja (144 §) sekä liikenteen tilannekuvan muodostamiseksi sekä liikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen liittyviä tietoja (145 §) myös muita kuin lakisääteisiä palveluja tarjotessaan.

Vastaavaa oikeutta hyödyntää liikkumispalvelun kautta saatuja tietoja ei ole kirjattu lakiin, kun kyseessä on sopimuksen nojalla Traficomilta siirretystä avustavana tehtävänä hoidettavasta liikkumispalvelun tietopalvelusta. ***Tämä saattaa estää liikkumispalvelun tietopalveluun kertyvän tiedon hyödyntämisen osana laajempaa TMF:n hallinnoimaa liikennetiedon ekosysteemiä ja lisäarvopalveluiden tuotantoa.***

Käytännössä liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelutehtävässä käsiteltävät tiedot sekä Traficomin liikkumispalvelun tietopalvelun tiedot on tiedonhallinnallisesti pidettävä erillään toisistaan TMF:n toiminnassa.

Lopuksi

Yleisesti ottaen TMF:n roolituksessa sekä yhtiön hallussa olevan tiedon käsittelyä ja tiedonhallintaa ohjaavassa lainsäädännössä olevat erot ja toimintatapojen eroavuudet saattavat muodostaa nykymuodossa turhia esteitä sujuvan ja saumattoman liikennetiedon kokoamiselle, käsittelylle ja kokonaisvaltaiselle hyödyntämiselle Suomessa.

TMF:n näkemyksen mukaan Suomessa tulisi pyrkiä siirtämään kattavasti liikennetiedon kerääminen, käsittely ja hallinta yhden valtakunnallisen toimijan itsenäisellä toimivaltuudella hoidettavaksi julkiseksi hallintotehtäväksi. TMF on valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, joka on perustettu hoitamaan liikenteenohjaus ja -hallintatehtävää sekä siihen liittyvää tiedon keruuta, hallintaa ja hyödyntämistä. Siksi lainsäädännön tulisi mahdollisimman hyvin

määritellä TMF:n asema sekä toiminnan raamit tämän yhteiskunnallisesti tärkeän tehtävän hoitamisessa.

Ystävällisin terveisin

Traffic Management Finland Oy

Korvenoja Riikka
Legal Counsel